

Kritik mot Förvaltningsrätten i Härnösand för långsam handläggning av ett mål om sjukersättning och för brister vid en muntlig underrättelse om ett beslut om förtursförklaring i samma mål

Beslutet i korthet: I beslutet kritiserar JO en förvaltningsrätt för långsam handläggning av ett mål om sjukersättning. Målet inleddes vid förvaltningsrätten den 12 februari 2018 och bedömdes vara klart för avgörande direkt men avgjordes först den 24 juni 2019, dvs. ett år och fyra månader senare.

Den 15 april 2019 beslutade lagmannen att målet skulle handläggas med förtur – eftersom handläggningstiden hade varit oskäligt lång – och att målet skulle avgöras senast den 30 juni 2019. JO kritiserar inte förvaltningsrätten för att den muntligen underrättade parten om beslutet om förtursförklaring, men anser att det borde ha skett i anslutning till att beslutet fattades. JO anser dessutom att en anteckning om underrättelsen borde ha gjorts i det administrativa ärendet om förtursförklaring. Anteckningen gjordes i stället senare i dagboksbladet för målet om sjukersättning. Förvaltningsrätten kritiserar för dessa brister.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 7 maj 2019 klagade AA på Förvaltningsrätten i Härnösand med anledning av handläggningstiden i ett mål om sjukersättning. I anmälan uppgav han bl.a. att inget hade hänt och att ingen hade ringt honom trots flera kontakter per telefon och e-post.

Utredning

JO tog den 15 maj 2019 del av ett dagboksblad i förvaltningsrättens mål nr 630-18. Av dagboksbladet framgick att målet kom in till domstolen den 12 februari 2018 och att det ännu inte var avgjort. Vidare framgick att AA hade skickat in en skrivelse till förvaltningsrätten den 9 april 2019.

Av inhämtade handlingar framgick att skrivelsen hade lagts upp som ett administrativt ärende (FHA 2019/49) med en begäran om förtursförklaring. Den 15 april 2019 beslutade lagmannen BB att målet skulle handläggas med förtur – detta eftersom handläggningstiden hade varit oskäligt lång – och att målet skulle avgöras senast den 30 juni 2019.

Varken av dagboksbladet i målet om sjukersättning eller av ärendebladet över det administrativa ärendet framgick att AA hade fått del av beslutet om förtursförklaringen.

I en remiss den 27 maj 2019 uppmanade JO förvaltningsrätten att lämna upplysningar om handläggningen av och handläggningstiden i målet om sjukersättning. Av yttrandet skulle också särskilt framgå om beslutet den 15 april 2019 om förtursförklaring hade expedierats till AA.

Förvaltningsrätten (lagmannen BB) gav den 29 augusti 2019 in ett remissvar med följande innehåll:

Något om domstolens verksamhet

Förvaltningsrätten i Härnösand har haft personalbrist och en mycket hög personalomsättning under hösten 2016 och under hela 2017. Domstolen har även haft en betydande personalomsättning under första halvåret 2019. Detta har omfattat tillsvidareanställda domstolshandläggare, föredragande jurister och domare. Domstolen har omsatt mer än en tredjedel av sin personal.

Domstolen har även haft en mycket hög måltillströmning under 2017 och 2018. Under 2017 hade domstolen en målökning på cirka 20 % (881 mål). Målökningen var under 2018 cirka 13 % (771 mål). Måltillströmningen mellan augusti 2018 och augusti 2019 har ökat med 11 %.

Domstolen har begärt ytterligare ekonomiska medel för att kunna anställa mer personal, avgöra fler mål och förkorta handläggningstiderna. Domstolsverket har delvis godtagit begäran och tillskjutit extra medel. Nyanställd personal har därefter successivt kommit på plats och börjat arbeta på domstolen. Prioriterade mål har då kunnat fördelas på fler domare. Förutom detta har domstolen gjort vissa förändringar i organisationen för att effektivisera målhanteringen i takt med att domstolens verksamhet växer.

Handläggningen av förvaltningsrättens mål nr 630-18

Den 12 februari 2018 registrerade förvaltningsrätten mål nr 630-18. I målet registrerades AA som klaganden och Försäkringskassan som motpart. Målet handlar om rätten till sjukersättning. AA informerades den 14 februari 2018 om att hans överklagande registrerats som mål nr 630-18. Den 9 april 2019 begärde AA att målet skulle handläggas med förtur. Domstolen beslutade den 15 april 2019 att målet skulle handläggas med förtur och avgöras senast den 30 juni 2019. I ärendeakten har det antecknats att AA via telefonsamtal informerats om att målet ska handläggas med förtur och avgöras senast den 30 juni 2019. I det administrativa diariet saknas anteckning om att beslutet om förtursförklaring skickats till AA. Målet avgjordes den 24 juni 2019.

Förvaltningsrättens bedömning

Handläggningstiden

Domstolen har som målsättning att avgöra mål om sjukersättning inom sex till åtta månader. Den totala handläggningstiden har i aktuellt fall varit betydligt längre än så och således har domstolen inte avgjort målet inom rimlig tid. Domstolen beklagar detta. Dröjsmålet kan i första hand förklaras med att domstolen har haft brist på personal, hög personalomsättning och en mycket kraftig målökning.

Den höga personalomsättningen och bristen på personal har i sig medfört ett mycket omfattande och tidskrävande rekryteringsarbete. Utbildning och inskolning av de nyanställda har också krävt extra arbetsinsatser. Den stora

målökningen och personalbristen har även inneburit att befintlig personal inte har haft möjlighet att bereda och avgöra mål i planerad takt. Personalen har i första hand prioriterat domstolens tvångsmål och andra mål med bestämd förturskaraktär. Det är vidare först under hösten 2018 som de nyanställda har kunnat bidra fullt ut med sin kompetens i verksamheten. Domstolen har dessutom även under våren 2019 haft en omsättning av beredningspersonal. AA:s överklagande har mot denna bakgrund inte kunnat avgöras inom skäligen tid.

Domstolen har räknat med att måltillströmningen kommer fortsätta att öka även under 2019. Därför har domstolen tilldelats ytterligare ekonomiska medel, utöver vad som tidigare medgetts av Domstolsverket, för att kunna förstärka personalstyrkan, allt i syfte att hålla handläggningstiderna korta och ge berörda parter besked inom skäligen tid i målen.

Begäran om förtursförklaring

Vad gäller handläggningen av AA:s begäran om förtursförklaring av målet konstaterar domstolen följande. AA har muntligen informerats om beslutet om förtursförklaring. Det saknas dock uppgift om att den administrativa enheten därefter skickat beslutet till honom. Enligt domstolens rutiner ska det antecknas i det administrativa diariet att beslutet skickats till den berörda parten. Detta har inte gjorts. Domstolen utgår därför ifrån att beslutet i sig inte har skickats till AA. Därmed har domstolen brustit i handläggningen i denna del. För att minska risken att ett sådant misstag upprepas har domstolen haft en genomgång av gällande rutiner för handläggning av aktuella ärenden.

AA fick tillfälle att kommentera förvaltningsrättens remissvar.

Rättslig reglering och bedömning

Långsam handläggning av AA:s mål

I 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen finns ett uttryckligt krav på att en rättegång ska genomföras inom skäligen tid.

Av 17 § förordningen (1996:382) med förvaltningsrättsinstruktion framgår att ett mål vid en förvaltningsrätt ska avgöras så snart det kan ske.

Av utredningen framgår att målet inleddes vid förvaltningsrätten den 12 februari 2018 och att det bedömdes vara klart för avgörande direkt men att målet avgjordes först den 24 juni 2019, dvs. ett år och fyra månader senare. Dessförinnan hade förvaltningsrätten den 15 april 2019 beslutat att målet skulle handläggas med förtur och att det skulle avgöras senast den 30 juni 2019. Det lyckades alltså domstolen med.

Den 25 september 2019 kritiserade jag förvaltningsrätten för långsam handläggning av ett mål om bostadsanpassningsbidrag som det hade tagit över ett år och sex månader att handlägga (från den 16 maj 2017 till den 5 december 2018; JO:s ärende med dnr 7304-2018). I det ärendet uppgav förvaltningsrätten att handläggningstiden i första hand hade berott på brist på personal, hög personalomsättning och en kraftig måltillströmning. Jag angav att jag hade förståelse för att det hade varit en ansträngd arbetssituation på domstolen men att handläggningstiden ändå inte var acceptabel.

Förvaltningsrätten har också i detta ärende uppgett att handläggningstiden i AA:s mål har berott på en fortsatt personalbrist och en betydande

personalomsättning samt en mycket kraftig måltillströmning även under tiden fram till augusti 2019. Detta är naturligtvis bekymmersamt. Så sent som den 9–11 april 2019 inspekterades förvaltningsrätten, och i ett protokoll daterat den 8 juli 2019 redogjorde JO för sina iakttagelser och bedömningar bl.a. när det gällde långsam handläggning av en mängd mål vid domstolen. De statistikuppgifter som domstolen uppgav vid inspektionen i april 2019 visade då att de åtgärder som domstolen hade vidtagit för att minska handläggningstiderna hade gett ett bra resultat och att situationen var på väg att förbättras (se s. 1–7 i JO:s protokoll från inspektionen som finns publicerat på JO:s webbplats, dnr 2159-2019). Jag hoppas naturligtvis att den positiva utvecklingen fortsätter och att förvaltningsrätten snarast bryter det bekymmersamma läge som beskrivs i remissvaret i detta ärende.

Med detta sagt kan förvaltningsrätten ändå inte undgå kritik för den långsamma handläggningen av AA:s mål.

Den muntliga underrättelsen om beslutet om förtursförklaring

BB har i remissvaret uppgett att AA muntligen informerades om beslutet den 15 april 2019 om förtursförklaring och att detta antecknades i dagboksbladet för målet om sjukersättning, men han har inte angett när underrättelsen lämnades. Jag noterar att dagboksbladet inte innehåller någon anteckning om det före den 15 maj 2019. AA:s uppgifter i anmälan till JO den 7 maj 2019 talar också för att han i vart fall då inte hade underrättats om beslutet om förtursförklaring.

Ärenden om förtursförklaring enligt lagen (2009:1058) om förtursförklaring i domstol är att betrakta som förvaltningsärenden, och förvaltningslagen (2017:900), FL, är tillämplig på förfarandet. Därmed gäller att en myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende så snart som möjligt ska underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövt. Myndigheten bestämmer hur underrättelsen ska ske, men en underrättelse ska alltid vara skriftlig om en part begär det. En underrättelse får ske genom delgivning. (Se 33 § FL.)

I förarbetena till lagen om förtursförklaring i brottmål uttalade regeringen att beslut i ärenden om förtursförklaring borde skickas till parterna men att det inte var nödvändigt med delgivning (se prop. 2008/09:213 s. 30). När FL trädde i kraft den 1 juli 2018 uttalade regeringen att myndigheterna även fortsättningsvis själva bör få bestämma på vilket sätt en underrättelse ska lämnas men att en underrättelse som huvudregel bör lämnas skriftligt. När en underrättelse lämnas muntligt är nämligen risken stor att det blir svårt att uppfylla kravet att beslutet i dess helhet ska komma till partens kännedom. En muntlig underrättelse bör därför lämnas endast i undantagsfall, främst då handläggningen i sin helhet har skett muntligt och besluten är enkla att motivera och förstå. Regeringen uttalade också att när myndigheten prövar vilken form som ska användas för underrättelsen bör myndigheten beakta det allmänna kravet på enkel, snabb och billig handläggning (se prop. 2016/17:180 s. 208, jfr 9 § FL).

Jag finner inte tillräckliga skäl att kritisera förvaltningsrätten för att AA muntligen underrättades om beslutet om förtursförklaring men anser att det borde ha skett i anslutning till att beslutet fattades. Dessutom borde en anteckning ha gjorts i ärendet om förtursförklaring när AA underrättades om det beslutet. Förvaltningsrätten ska kritiseras för att ha brustit i dessa avseenden.

Vad som i övrigt har kommit fram i ärendet ger inte anledning till några ytterligare åtgärder eller uttalanden från min sida.

Ärendet avslutas.